

- چهارشنبه ۱۷ فروردین ماه ۱۴۰۱**
- سال دوازدهم - شماره ۲۲۶۸**

سریال بی‌تفاوتی‌های مسئولان نسبت به معتمدان متجاهر در قرن جدید

سالی که نکوست از بهارش پیداست، مسئولان زمستان تمام شد از خواب زمستانی برخیزی

سپهرغرب، گروه اجتماعی – عطیه صفی‌زاده؛ معضل چالش‌برانگیز اعتیاد و روند رو به رشد آن به‌ویژه در بین جوانان و زنان، زنگ خطری برای خانواده‌ها و جامعه است، چراکه منشأ پیش از نیمی از جرائم کشور مربوط به مواد مخدر است اما گویا این معضل به یک آسیب قدیمی و غیر قابل توجه تبدیل شده و همچون قرن قدیم مسئولان در خواب زمستانه به سر می‌برند.

حضور روزافزون معتمدان متجاهر زن و مرد در جامعه سبب شده تا بیشتر از گذشته شاهد افزایش آسیب‌های اجتماعی باشیم در حالی که وقتی پیگیر حضور این افراد در جامعه می‌شویم سازمان‌های مرتبط موضوع را به یکدیگر پاس می‌دهند که وظیفه آن‌ها نبوده و باید ارگانی دیگر ساماندهی و دستگیری این افراد را به عهده بگیرد.

این قضیه تا آنجایی پیش می‌رود که بر اساس گزارش‌های ارسالی به این رسانه در ایام نوروز حضور معتمدان در ورودی برخی اماکن تاریخی و گردشگری باعث شد که مسافران ناراحت و آزرده‌خاطر شوند.

قسمت تأسف‌برانگیز این داستان زمانی رخ می‌دهد که هروقت مردم به سازمان‌های مرتبط اطلاع می‌دهند که یک خانم معتمد از صبح در خیابان رها شده، ارگان‌های مختلف ازجمله اورژانس اجتماعی، بهزیستی و یا نیروی انتظامی از ارائه خدمات و یا جمع‌آوری این فرد شانه خالی می‌کردند.

وضع تأسف‌بار معتمدان و حضور مستمر توزیع‌کنندگان مواد مخدر، به این مناطق ختم نمی‌شود و کافی است یک روز به جست‌وجوی آن‌ها در پارک‌ها بپردازید. در کسری از ثانیه گروهی از آنان را خواهید دید که سرخوش‌شانه، بدون ترس و خیلی عادی مواد مصرف می‌کنند.

شیانگه‌های این شهر تصویری دیگر از معتمدان را به نمایش می‌گذارد و به نظر می‌رسد شب‌های شهر را به نام معتمدان و موادفروشان زده‌اند، چراکه قدم به‌قدم در هوای سرد در کنار هم آتشی روشن کرده و از خاطرات خود تعریف می‌کنند و گاهی خنده‌های مستانه‌ای می‌زنند، از تعداد کارتن خواب‌ها که در هوای سرد همدان بگذریم، موضوعی که بیش از همه جلوه‌گری می‌کند عدم اولویت ساماندهی معتمدان، گرمخانه‌ها و یا کمپ‌ها توسط مسئولان است که به‌نظر می‌رسد ساماندهی و پاک‌سازی شهر از این افراد به اولویت آخر برخی مسئولان تبدیل شده است. حال سؤال اینجاست که به‌راستی چه ارگان و یا افرادی مسئول جمع‌آوری و یا ساماندهی معتمدان متجاهر هستند؟

در همین راستا با علی شریفی یزدی؛ جامعه‌شناس و ابوالفضل باب‌الحوادثی؛ معاون توسعه پیشگیری اداره کل بهزیستی استان همدان به گفت وگو نشستیم که نتیجه را با هم می‌خوانیم؛

فعال جامعه‌شناسی با بیان اینکه به لحاظ قانونی وظیفه ساماندهی معتمدان متجاهر به عهده بهزیستی است، عنوان کرد: اما به دلیل تعداد بالای و گسترش روزافزون این افراد قاعدتاً بهزیستی به‌تنهایی قادر نخواهد بود که از عهده این وظیفه به‌درستی برپاید و لازم است که سایر ارگان‌ها همانند نیروی انتظامی به کمک آن‌ها بشتاب.

علی شریفی یزدی با بیان اینکه مجموعه بودجه‌ای که در طول سال به بهزیست تعلق می‌گیرد بسیار کم و محدود است و اصلاً بر اساس میزان وظایف این ارگان همخوانی ندارد، یادآور شد: قطعاً اجرای هر طرح و برنامه‌ای نیازمند بودجه کافی است که متأسفانه بودجه این سازمان کافی نبوده و نیست.

بهزیستی باید از کمک نیروهای داوطلب بیشتر از گذشته بهره‌مند شود

کارشناس اجتماعی با بیان اینکه حضور معتمدان متجاهر در سطح شهر باعث عادی‌سازی اعتیاد در سطح جامعه خواهد شد، اذعان کرد: این امر سبب می‌شود که کودکان و نوجوانان نه‌تنها از فرد مورد نظر عبرت نگیرند بلکه برایشان عادی شود. این امر خطر ریسک اعتیاد جوانان و نوجوانان را افزایش می‌دهد.

وی با بیان اینکه برای عملکرد بهتر این سازمان لازم است که بیشتر از گذشته به بحث نیروی انسانی توجه شود، خاطرنشان کرد، برای ارائه خدمات بهتر و با کیفیت‌تر، اداره کل بهزیستی باید به تأمین و تقویت نیروی انسانی بپردازد اما متأسفانه در حال حاضر به دلیل کمبود نیرو اداره بهزیستی نمی‌تواند آن‌طور که شایسته است به جامعه هدف خود خدمات ارائه دهد.

این پژوهشگر اجتماعی در ادامه افزود، برای تقویت نیروی انسانی می‌بایست بهزیستی از دو گروه نیروی انسانی که شامل کارکنان این سازمان و متخصصان کشوری است، استفاده کند و برای بهره‌مندی از گروه دوم بهزیستی می‌تواند به خرید خدمات و دادن امتیازات و مزایا بپردازد.

شریفی یزدی با بیان اینکه بسیاری از پزشکان، روان‌شناسان و جامعه‌شناسان به دلایل اقتصادی و شخصی تمایلی به استخدام شدن در ارگان‌های مختلف ندارند اما علاقه دارند به‌صورت پاره‌وقت با این نهاد همکاری کنند، ابراز کرد؛ بنابراین لازم است که بهزیستی شرایط این همکاری را فراهم کند و این امکان را به وجود بیاورد که متخصص حوزه‌های مختلف با آن‌ها همکاری کنند.

وی با بیان اینکه در اکثر کشورهای دنیا بهزیستی برای ارائه خدمات بهتر و با کیفیت‌تر از ظرفیت گروه‌های داوطلب و خیریه هم بهره‌مند می‌شود، عنوان کرد؛ متأسفانه در حال حاضر حوزه هم عملکرد بسیار ضعیفی دارد و باید بیشتر از گذشته برای تحقق اهداف خود از این ظرفیت برای ساماندهی خدمات خود استفاده کند.

این جامعه‌شناس در ادامه افزود، به طور مثال در بحث معتمدان متجاهر گروه‌های داوطلبی و سازمان‌هایی هستند که تمایل و تخصص دارند به این افراد کمک و به طور موقت از رهاشدگی آن‌ها در خیابان‌ها جلوگیری کنند بنابراین بهتر است که بهزیستی از این گروه‌ها کمک بگیرد و به ساماندهی قطعی معتمدان متجاهر در سطح شهر بپردازد.

رهاسازی، ساماندهی و توانمندسازی معتمدان نیاز به برنامه‌ریزی بلند و کوتاه‌مدت دارد

شریفی یزدی با بیان اینکه رهاسازی، ساماندازی و توانمندسازی معتمدان نیاز به برنامه‌ریزی بلند وکوتاه‌مدت دارد، عنوان کرد؛ متأسفانه طی پنج سال گذشته در کشور با افزایش حجم آسیب‌های اجتماعی مواجه بوده‌ایم اما قاعدتاً اداره بهزیستی به‌تنهایی از عهده این حجم از وظایف برنمی‌آید و لازم است که سایر ارگان‌ها به کمک این اداره بشتابند. وی با بیان اینکه طی سال‌های گذشته شاهد افزایش روزافزون معتمدان متجاهر در سطح شهرها هستیم اما امکانات بهزیستی رشد چشمگیری نداشته است، ابرازکرد، باید برنامه‌ریزی‌های بلندمدتی همچون ساختار، همکاری جدی‌تر نهادهایی همچون آموزش و پرورش، شناسایی و غربالگری دانش‌آموزان و نوجوانانی که به دلایل و شرایط خاص خانوادگی و اجتماعی ریسک معتاد شدن در آینده را دارند و غیره برای بهبود اوضاع انجام بگیرد.

این فعال حوزه اجتماعی با بیان اینکه بهتر است بهزیست به جای پرداختن به کارهای اجرایی هده‌دار وظایف فرمانداری و رهبری شود، اذعان کرد؛ به عبارتی بهزیستی باید برنامه‌ریزی کند تا از ظرفیت تمام ارگان‌ها در خصوص بحث کاهش و پیشگیری آسیب‌های اجتماعی به‌خصوص اعتیاد بهره‌مند شده و یک برنامه‌ریزی پنج ساله در این خصوص داشته باشد.

شریفی یزدی با بیان اینکه فعالیت مستمر اورژانس اجتماعی در سطح جامعه می‌تواند ثمرات بسیار خوبی داشته و آسیب‌های اجتماعی را کاهش دهد، مطرح کرد؛ این نهاد با ارائه خدمات و مداخلات به‌موقع خود می‌تواند سهم بسزایی در کاهش آسیب‌های اجتماعی و خانوادگی داشته باشد.

وی با بیان اینکه متأسفانه اورژانس اجتماعی مطابق نیازهای جامعه رشد نیافته و موفق نشده است و آنگونه که باید به مردم خدمت‌رسانی نمی‌کند، تصریح کرد؛ متأسفانه در حال حاضر همخوانی بین نیروهای متخصص این ارگان و نیاز مردم وجود ندارد؛ این امر باعث شده که اورژانس

اجتماعی

رهاسازی، ساماندهی و توانمندسازی معتمدان نیاز به برنامه‌ریزی بلند و کوتاه‌مدت دارد

شریفی یزدی با بیان اینکه مجموعه تاس‌هایی که با این سازمان واقع می‌شود با عملکرد و تخصص آن همخوانی ندارد.

این جامعه شناس اجتماعی در ادامه بیان کرد، ضعف اطلاع‌رسانی یکی دیگر از مشکلات این نهاد است، در حال حاضر اکثر مردم جامعه یا اطلاعی از عملکرد این سازمان ندارد و یا اصلاً نمی‌دانند که اورژانس اجتماعی هم در کشور وجود دارد.

شریفی یزدی با بیان اینکه متأسفانه قانون در بسیاری موارد اجازه مداخله به ارگان را نمی‌دهد، یادآور شد؛ لازم است که نهادهای ذی‌ربط اجازه قانونی را به اورژانس‌های اجتماعی بدهند چراکه این نهاد می‌تواند از بسیاری از آسیب‌ها پیشگیری کند.

نمایان شدن چهره واقعی شهر با حضور مستمر و بی‌پروای معتمدان

وی با بیان اینکه رها شدن معتمدان متجاهر در سطح شهر باعث می‌شود که چهره واقعی آسیب‌های اجتماعی در سطح شهر نمایان شود، اذعان کرد؛ زمانی که معتادی به راحتی می‌تواند در سطح شهر مواد مخدر مورد نظر خود را تهیه و مصرف کند، نشان از آن دارد که بسیاری از آسیب‌های اجتماعی دیگر همچون دزدی، خونیّت، مزاحمت و غیره در شهر رخ می‌دهد. این کارشناس اجتماعی در ادامه با بیان اینکه حضور این افراد در سطح شهر باعث عادی‌سازی اعتیاد در سطح جامعه خواهد شد، اذعان کرد؛ این امر سبب می‌شود که کودکان و نوجوانان نه‌تنها از فرد مورد نظر عبرت نگیرند بلکه برایشان عادی شود.این امر خطر ریسک اعتیاد جوانان و نوجوانان را افزایش می‌دهد.

شریفی یزدی گفت؛ ددین مستمر فرد معتمد در سطح جامعه باعث می‌شود که ذهن آن را بپذیرد و در این امر ساده‌انگاری انجام شود که در این صورت مردم و مسئولان تمایل ندارند که اوضاع را بهبود ببخشند.

وی با بیان اینکه حضور معتمدان متجاهر در سطح جامعه به دلیل عدم رعایت نکات بهداشتی و سلامتی سبب انتقال بیماری‌های عفونی می‌شود، خاطرنشان کرد؛ حضور معتمدان متجاهر در سطح شهر امنیت جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

افزایش چهار برابری ظرفیت کمپ‌های

ماده ۱۶ معاون توسعه پیشگیری اداره کل بهزیستی استان همدان نیز با بیان اینکه اینکه جمع‌آوری معتمدان متجاهر به عهده نیروی انتظامی است، ابراز کرد؛ زمانی که افراد توسط نیروی انتظامی جمع‌آوری می‌شوند به مراکز غربالگری سازمان بهزیستی منتقل شده و این سازمان بعد از ساماندهی و تشخیص افراد معتاد آن‌ها را به کمپ‌های ترک اعتیاد و یا کمپ‌های ماده ۱۶ هدایت و منتقل می‌کند.

ابوالفضل باب‌الحوادثی با بیان اینکه در حال حاضر ظرفیت کمپ‌های ماده ۱۶ بالغ بر چهار برابر افزایش یافته است، عنوان کرد؛ همچنین ۲۰ درصد از ظرفیت کمپ ترک اعتیاد ماده ۱۵ را به معتمدان متجاهر اختصاص داده‌ایم.

وی با بیان اینکه بسیاری از متکدیان و یا معتادین متجاهر به دلایل مختلف ازجمله درآمدزایی از این راه، تمایل ندارند که به مراکز ترک اعتیاد و یا گرمخانه‌ها مراجعه کنند، ابراز کرد؛ این در حالی است که بهزیستی و نیروی انتظامی

این جامعه‌شناس با بیان اینکه رهاسازی، ساماندهی و توانمندسازی معتمدان نیاز به برنامه‌ریزی بلند وکوتاه‌مدت دارد، عنوان کرد: متأسفانه طی پنج سال گذشته در کشور با افزایش حجم آسیب‌های اجتماعی مواجه بوده‌ایم و قاعدتاً اداره بهزیستی به تنهایی از عهده این حجم از وظایف برنمی‌آید و باید که سایر ارگان‌ها به کمک این سازمان بشتابند.

چندین بار برخی از افراد را جمع‌آوری کردند اما بازمه بعد از چندین ماه و روز به روز به جایگاه خود برمی‌گردند.

معاون توسعه پیشگیری اداره کل بهزیستی استان همدان گفت؛ لازم است سایر نهادهای مرتبط برای ارائه خدمات بهتر و کاهش آسیب‌های اجتماعی با سازمان بهزیستی همکاری کنند. حال با توجه به آنچه گفته شد لزوم ساماندهی معتمدان متجاهر از چند جنبه دارای اهمیت است. در مرتبه نخست عدم ساماندهی معتمدان متجاهر می‌تواند به سیمای شهر آسیب بزند و شهر و جامعه را نازیبا جلوه دهد.

از طرفی وقتی به‌راحتی در سطح شهر عبور و مرور کنند و گاهی مواد خود را از خرده‌فروش تحویل بگیرند بعد از مدتی این معضل به امری عادی در شهر تبدیل می‌شود و دیری نمی‌گذرد که شاهد آمار سرسام‌آور اعتیاد در جامعه باشیم.

از سوی دیگر کارنامه معتدار معتمدان متجاهر شامل ناامنی‌ها، درگیری‌ها، سرقت‌ها، بیماری‌ها، تجاوزها و دیگر آسیب‌ها بیان‌کننده آن است که باید به‌عنوان اولویت به درمان، مقابله، پیشگیری و صیانت اجتماعی آنان پرداخته شود. دبیرمانی است که دستگاه‌های مسئول بحث ساماندهی، درمان و بازتوانی تا مجازات و دستگیری و کيفرآنگاری را مطرح می‌کنند؛ اما اینکه چقدر در این راستا موفق بوده‌اند، باید به دآوری عمومی

گوش سپرد. چشم و گوش جامعه و مسئولان باید به‌اندازه اهمیت مبارزه با مواد مخدر و معتاد متجاهر به این بحران حساس‌تر شود. این مسئله در بحران کرونا نیز خود را نشان داد و رعایت نشدن پروتکل‌ها از سوی آنان در برخی مناطق، نگرانی‌هایی برای سلامتی خود آن‌ها و البته شهروندان ایجاد کرد.

آنچه تاکنون انجام شده هرچند پرمشقت و پزحمت برای مسئولان و نظام بودجه بوده اما لازم است تحول و توسعه برنامه‌های اتخاذی مسئولان در این زمینه جدی‌تر مطالبه شود. گاهی برخی ناهماهنگی‌ها یا همسو نبودن دستگاه‌ها در روند اقدام، غرامت و آسیب ایجاد کرده و منجر به ناکام‌ماندن طرح‌های ملی می‌شود. با وجود وضعیت گرونازده کشور مجدداً بحث معتمدان متجاهر و زمینه‌های ناقل‌بودن آن‌ها در سطح اجتماع قابل‌توجه‌تر است.

از دادستانی و سازمان زندان‌ها تا وزارت کشور و شهرداری، نیروی انتظامی و بهزیستی، استانداری، متولی یا تسهیل‌کننده جمع‌آوری و ساماندهی معتمدان متجاهر هستند. تکاپوی زیادی هم شده اما آمار و ارقام و تحلیل میدانی در برخی مناطق کشور و استان‌ها گویای نارسایی‌هایی است تا جایی که دادستانی استان همدان در جلسه‌ای به‌صراحت اعلام می‌کند که عملکرد شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر رضایت‌بخش نیست.

از طرفی گویا مسئله ساماندهی معتمدان متجاهر نه‌تنها دغدغه بسیاری از مسئولان نیست بلکه برخی از آن‌ها حتی ورود به بحث ساماندهی معتمدان را در شأن خود ندانسته و علی‌رغم وضعیت اسفناک استان حتی یک‌بار هم به شد به سطح شهر نیامده و تاکنون هیچ بازدید شبانه‌ای از این مسئولان ثبت نشده و دید این عزیزان این است که همه‌چیز در سطح شهر کنترل شده و به عبارتی همه‌چیز آرام است و مردم چقدر خوشبخت هستند!

از طرفی دیگر هر زمان که سازمان‌های اصلی متولی سامان‌دهی معتمدان و کمپ‌ها ازجمله بهزیستی، شهرداری، استانداری، ستاد مبارزه با مواد مخدر، شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر مراجعه می‌کنیم با نگاهی حق‌به‌جانب می‌گویند وظیفه ما نیست و ما در حد بضاعت وظیفه خود را انجام داده‌ایم و وظایف خود را به یکدیگر محول می‌کنند.

از سوی دیگر تاکنون اقدام چشمگیری از طرف مدیر کل امور اجتماعی استان همدان در بحث سامان‌دهی معتمدان انجام نشده است و به نظر آنان اعتیاد معضل نیست و در بحث برخورد و برنامه‌ریزی برای این‌معضل اولویت آخر آنان محسوب می‌شود.

این مسئله گفتنی است که معضل اعتیاد در بانوان از حساسیت بیشتری برخوردار است زیرا هر یک زن معتاد مساوی با ۱۰ مرد معتاد است و متأسفانه اعتیاد بانوان آسیب‌های زیادی به خانواده و جامعه وارد می‌کند.

از طرفی شواهد نشان می‌دهد که معتمدان متجاهر زن در استان همدان علاوه بر اینکه هیچ مرکزی برای درمان ندارند باید ساعتی در طول روز مرکز و گرمخانه خود را ترک کنند و با توجه به وضع خاص خود در شهر پرسه بزنند که این امر جای تأمل و تفکر دارد.

شد.

این روان‌درمانگر اضافه کرد؛ اعتیاد به فضای مجازی همچنین از طریق برخی رویکردهای درمانی اعم از درمان فردی، گروهی، خانوادگی، اصلاح رفتار، رفتار درمانی دیالکتیکی، درمان شناختی رفتاری، هنر درمانی و دیگر مدهای روان‌شناسی نیز قابل مدیریت است.

حیدری خاطرنشان کرد؛ کودک معتاد به اینترنت با این ایده که زمان استفاده از کامپیوتر و فضای مجازی برای او محدود شده است، احساس خطر می‌کند. بنابراین والدین باید برای طغیان عاطفی مملو از «عبارات ناهامی» که برای ایجاد احساس گناه و ناکافی بودن در والدین طراحی شده است، آماده باشند.

وی افزود؛ والدین همچنین در این زمینه نباید به احساسات فرزندان سریعاً پاسخ بدهند و به علت با یک سخنرانی در مورد بی‌احترامی منحرف شوند. احساسات فرزندان را بپذیرند، اما بر مسئله (استفاده فرزند از اینترنت) هم متمرکز بمانند.

این روان‌شناس یادآور شد؛ اعتیاد به این فضا گاه با تبعات مخربی بر خانواده‌ها (علاوه بر کودکان و نوجوانان) همراه بوده و در گام نخست باید سبک غلط رفتاری و اعتیاد به این فضا پذیرفته شود و سپس برای کاهش و رفع مسئله اقدام شود.

دارند. وی تأکید کرد؛ این اعتیاد همچنین برای کودکان و نوجوانان بیش از دیگر گروه‌های جمعیتی نگران‌کننده است. کودکان، دانش و آگاهی لازم برای مدیریت استفاده از فضای مجازی و همچنین آسیب‌های احتمالی این فضا را نداشته و با توجه به پاندمی کرونا، تعطیلی مدارس و ضرورت آموزش مجازی و استفاده از تلفن همراه و تبلت به این فضا دسترسی کامل داشته و عادی تلقی می‌شود.

این متخصص روانشناسی اضافه کرد؛ دسترسی کامل، استفاده فزاینده و وابستگی بیش از اندازه به این محیط ارتباط کودک و نوجوان را با جهان پیرامونی قطع کرده و این مسئله سلامت روان و جسمانی فرزند را هم با مخاطره روبه‌رو می‌کند.

■ راهکار چیست؟

حیدری گفت؛ به‌منظور کاهش و رفع این اعتیاد در قدم نخست باید بیماری (اعتیاد به اینترنت) را پذیرفت. به اعتقاد برخی از محققان این حوزه، اعتیاد به اینترنت یک («بیماری مد روز») است که به طور خودکار برطرف خواهد شد.

وی افزود؛ بر اساس برخی مطالعات هم قطع دسترسی و در حقیقت پرهیز کامل از رایانه یک روش مؤثر در این زمینه نبوده و رفتار اصلاحی، خود قابل دستیابی است.

وی اظهار کرد؛ برخی از متخصصان این حوزه نیز داوردرمانان را یک روش مؤثر در درمان این اعتیاد عنوان می‌کنند. به باور این کارشناسان، اعتیاد و وابستگی بیش از اندازه به اینترنت ناشی از یک بیماری زمینه‌ای همچون اضطراب است. بنابراین در صورت رفع و معالجه آسیب روحی اعتیاد به فضای مجاز هم برطرف خواهد

با اعتیاد کودکان و نوجوانان به اینترنت چگونه باید برخورد شود؟

بی‌حوصلگی، بدخلقی، تحریک‌پذیری و افسردگی می‌تواند به هنگام فقدان دسترسی به فضای مجازی در شخص معتاد به اینترنت بروز کند. حیدری مؤلفه تحمل را یکی دیگر از چهار مشخصه رفتاری این اعتیاد عنوان و اظهار کرد؛ این عامل هم در اعتیاد به الکل و مواد مخدر مورد توجه بوده و در اعتیاد رفتاری نیز می‌تواند تعیین‌کننده باشد. با صرف زمان طولانی در این فضا به تدریج اغلب فعالیت‌های روزمره اعم از شغل نیز تحت تأثیر قرار گرفته و مختل خواهد در حال بررسی است.

■ علائم اعتیاد به اینترنت چیست؟

این متخصص روان‌شناسی اضافه کرد؛ براساس برخی طبقه‌بندی‌ها، اعتیاد به این فضا در چهار مشخصه اصلی رفتاری دسته‌بندی می‌شود. نخست، استفاده بیش از اندازه از اینترنت. به عنوان مثال، جوانان زیر ۱۸ سال نباید بیش از دو ساعت در روز از اینترنت استفاده و در فضای مجازی وب‌گردی و... داشته باشند.

حیدری افزود؛ با پاسخ‌دهی به برخی سؤالات نظیر شکایت خانواده از استفاده از اینترنت، ناتوانی در کاهش زمان موردانتظار استفاده از این فضا و... هم می‌توان میزان اعتیاد به این محیط را سنجید.

وی با اشاره به علائم وابستگی و ترک به‌عنوان دومین شاخصه رفتاری ادامه داد؛ در اعتیاد به موادمخدر و الکل، علائم وابستگی و ترک بیمار (مصرف‌کننده) یکی از علائم اصلی تشخیص اعتیاد است. ب منظور تشخیص اعتیاد به اینترنت نیز می‌توان از این‌مؤلفه استفاده کرد.

به گفته این روان‌درمانگر، عصبانیت و تنش،